

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра аудиту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

Особливості побудови системи обліку та внутрішнього контролю
розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у ТОВ «Рута»

Здобувача Приходька Руслана Сергійовича

Науковий керівник: к.е.н., професор

Кошець О.В.

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри:

д.е.н., професор Петрик О.А.

Київ – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра аудиту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Облік і аудит»

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Завідувач кафедри

Рената КОРШИКОВА

(підпис)

Олена ПЕТРИК

(підпис)

_____ 2023р.

_____ 2023р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Приходьку Руслану Сергійовичу

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Особливості побудови системи обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у ТОВ «Рута»».

Тему затверджено наказом ректора Університету від 24 березня 2023р. №504-ст.

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: ТОВ «Рута».

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні та організаційні засади обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у ТОВ «Рута».
Розділ 2	Стан та вдосконалення обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у ТОВ «Рута».
Об'єкт дослідження:	господарська діяльність установи в частині обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками
Предмет дослідження:	методичні та організаційні аспекти обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	обґрунтування теоретичних, організаційних питань обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками, а також розробка практичних рекомендацій щодо їх застосування в діяльності ТОВ «Рута».

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети: У розділі 1

- дослідити організаційні особливості діяльності ТОВ «Рута» та її вплив на побудову обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками;
- висвітлити визнання, класифікацію та оцінку дебіторської заборгованості;
- розглянути порядок формування облікової політики у ТОВ «Рута» щодо розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками і надати пропозиції по її удосконаленню.

У розділі 2

- висвітлити документування розрахункових операцій з вітчизняними покупцями і замовниками та надати пропозиції щодо його удосконалення;
- розглянути синтетичний та аналітичний облік розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками;
- розкрити інформацію розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у фінансовій та внутрішньогосподарській звітності ТОВ «Рута»;
- визначити особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «Рута» та розробити рекомендацій з його удосконалення.

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

Оксана КОШЕЦЬ

« ____ » квітня 2023р.

Завдання одержав здобувач

(підпис)

Руслан ПРИХОДЬКО

« ____ » квітня 2023р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 60 сторінок, 10 таблиць, 3 рисунка, список використаних джерел з 32 найменувань, додатки.

«Особливості побудови системи обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у ТОВ «Рута»»

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «Рута» в частині обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками.

Предметом дослідження є методичні та організаційні аспекти обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у ТОВ «Рута».

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – обґрунтування теоретичних, організаційних питань обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками, а також розробка практичних рекомендацій щодо їх застосування в діяльності ТОВ «Рута».

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити організаційні особливості діяльності ТОВ «Рута» та її вплив на побудову обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками;

- висвітлити визнання, класифікацію та оцінку дебіторської заборгованості;

- розглянути порядок формування облікової політики у ТОВ «Рута» щодо розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками і надати пропозиції по її удосконаленню;

- висвітлити документування розрахункових операцій з вітчизняними покупцями і замовниками та надати пропозиції щодо його удосконалення;

- розглянути синтетичний та аналітичний облік розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками;

- розкрити інформацію розрахунків з вітчизняними покупцями і

замовниками у фінансовій та внутрішньогосподарській звітності ТОВ «Рута»;

визначити особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «Рута» та розробити рекомендації з його удосконалення.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У кваліфікаційній бакалаврській роботі розглянуто сучасні підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості, досліджено методи нарахування резерву сумнівних боргів. Розкрито порядок документування та відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку, господарських операцій розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками. Здійснено аналіз системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками підприємства на досліджуваному підприємстві. Запропоновано форму «Звіту управління дебіторською заборгованістю покупців та замовників» для ТОВ «РУТА».

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2023р.

Рік захисту роботи: 2023р.

Ключові слова: дебітори, дебіторська заборгованість, облік розрахунків із покупцями і замовниками, резерв сумнівних боргів, облікова політика, внутрішній контроль розрахунків із покупцями і замовниками, фінансова та внутрішньогосподарська звітність.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ У ТОВ «РУТА»	6
1.1. Організаційні особливості діяльності ТОВ «Рута» та її вплив на побудову обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками.....	6
1.2. Визнання, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості.....	9
1.3. Формування облікової політики у ТОВ «Рута» щодо розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками та пропозиції по її удосконаленню.....	19
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ У ТОВ «РУТА»	24
2.1. Документування розрахункових операцій з покупцями і замовниками та пропозиції щодо його удосконалення.....	24
2.2. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з вітчизняними покупцями та замовниками.....	27
2.3. Відображення інформації розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у фінансовій та внутрішньогосподарській звітності ТОВ «Рута»....	35
2.4. Особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «Рута» та рекомендацій з його удосконалення.....	38
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність обраної теми. У процесі господарських відносин підприємства постійно здійснюють розрахунки з покупцями та замовниками – за реалізовану продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги. Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність та самостійність підприємства у прийнятті та застосуванні управлінських рішень, які забезпечують ефективність розрахунків між покупцями, замовниками, іншими дебіторами. Збільшення або зменшення дебіторської заборгованості приводять до зміни фінансового стану підприємства.

Правильність, раціональність внутрішнього контролю за здійсненням розрахункових операцій забезпечує вдосконалення фінансової, платіжної та розрахункової дисциплін, виконання зобов'язань щодо поставки продукції в зазначеному асортименті та належної якості, підвищення рівня відповідальності підприємства щодо дотримання розрахункових операцій, зменшення дебіторської заборгованості, прискорення обертання оборотних коштів і, відповідно, покращення фінансового стану підприємства.

Тому стає зрозуміло доцільність та необхідність вивчення даної теми, як з боку підприємств – суб'єктів господарювання, так і з боку податківців та юристів, а з боку останніх необхідне чітке роз'яснення першим всіх нюансів відносно аспектів освітлення дебіторської заборгованості у бухгалтерському та податковому обліку. Все це свідчить про актуальність теми дослідження

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку дебіторської заборгованості підприємства розглянуто в працях провідних вітчизняних та зарубіжних науковців: , С.Ф. Голов, Даніель Г. Шорт, Джон Дж. Уайд , К. Друрі В.М. Костюченко, М.С. Пушкар, І.А. Сікора, Л.К. Сук, К.С. Сурніна, О.А. Петрик, Ю.А. Кузьмінський, О.Є. Федорченко та інші.

Мета і завдання дослідження Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є обґрунтування теоретичних, організаційних питань обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками, а також розробка практичних рекомендацій щодо їх застосування в діяльності ТОВ

«Рута».

Для досягнення поставленої мети при написанні кваліфікаційної роботи виконанні наступні завдання:

- досліджено організаційні особливості діяльності ТОВ «Рута» та її вплив на побудову обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками;

- висвітлено визнання, класифікацію та оцінку дебіторської заборгованості;

- розглянуто порядок формування облікової політики у ТОВ «Рута» щодо розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками і надати пропозиції по її удосконаленню;

- розкрито документування розрахункових операцій з вітчизняними покупцями і замовниками та надати пропозиції щодо його удосконалення;

- розглянуто синтетичний та аналітичний облік розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками;

- висвітлено інформацію розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у фінансовій та внутрішньогосподарській звітності ТОВ «Рута»;

- визначено особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «Рута» та розробити рекомендацій з його удосконалення.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність установи в частині обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками.

Предметом дослідження є методичні та організаційні аспекти обліку і внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками.

Методи дослідження. У вирішенні поставлених завдань були такі загальнонаукові методи: *абстрактно-логічний та історичний* – застосовано при вивченні економічної сутності дебіторської заборгованості та визначенні її класифікаційних ознак; *спостереження, порівняння та аналогія* - для оцінки синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості, *метод узагальнення* - для здійснення теоретичних узагальнень, формування висновків і

рекомендацій.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у тому, що у кваліфікаційній бакалаврській роботі розглянуто сучасні підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості, досліджено методи нарахування резерву сумнівних боргів. Розкрито порядок документування та відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку, господарських операцій розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками. Здійснено аналіз системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками підприємства на досліджуваному підприємстві. Запропоновано форму «Звіт управління дебіторською заборгованістю покупців та замовників» для ТОВ «РУТА».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, які регламентують ведення бухгалтерського обліку та порядок складання фінансової звітності в Україні; наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій; підручники, навчальні посібники з обліку та внутрішнього контролю; облікова інформація ТОВ «Рута».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ У ТОВ «РУТА»

1.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «РУТА» та її вплив на побудову обліку та внутрішнього контролю розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками

Дослідження питання організації обліку та контролю на підприємствах малого бізнесу проведемо на матеріалах Товариства з обмеженою відповідальністю «РУТА», яке створене у відповідності до законів України «Про господарські товариства», «Про підприємництво», «Про підприємства» та інші і діє на засадах Статуту Товариства від 14 квітня 1995 р. за юридичною адресою Київська обл., Вишгородський р-н, місто Вишгород. Керівником організації є Виговський Валерій Павлович. Основними видами діяльності є оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, лісопільне та стругальне виробництво, вантажний автомобільний транспорт, надання в оренду та експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна інші.

Товариство самостійно планує свою виробничо-господарську та іншу діяльність. Основою планів є договори, в тому числі договори цивільно-правового характеру, які укладаються з суб'єктами підприємницької діяльності та приватними особами.

- ТОВ «РУТА» створене з метою отримання прибутку і наступного розподілу його між учасниками товариства.

Організація бухгалтерського обліку являє собою цілеспрямовану діяльність із створення інформації про всі аспекти діяльності підприємства та його господарські операції, що забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень. В ТОВ «РУТА» бухгалтерський облік організований належним чином.

Товариство зобов'язане здійснювати безперервне ведення бухгалтерського обліку від дня реєстрації товариства до його ліквідації.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення реєстрації фактів всіх господарських операцій у первинних документах несе власник або уповноважена ним особа, яка керує підприємством відповідно до чинного законодавства та установчих документів.

Керівник підприємства зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання первинних документів.

У ринкових умовах, коли господарська діяльність підприємства та його розвиток здійснюються за рахунок самофінансування, а при недостатності власних фінансових ресурсів – за рахунок позикових коштів, важливою аналітичною характеристикою є фінансова стійкість товариства.

Фінансова стійкість – це певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність. У результаті здійснення будь-якої господарської операції фінансовий стан підприємства може залишатися незмінним, поліпшитися або погіршитися. Для визначення стійкості фінансів ТОВ «РУТА» проаналізуємо його забезпеченість власними та позиковими коштами. Групуючи певні статті балансу шляхом додавання однорідних за своїм складом та економічним розрахунком статей балансу (Додаток В) одержимо вертикальний аналіз фінансового стану підприємства (табл.1.1.).

З таблиці 1.1 видно, що грошові кошти на кінець звітної періоду порівняно з даними на початок періоду збільшилися.

Розрахунки з дебіторами відсутні, що свідчить про погашення заборгованості дебіторів товариству.

Запасів на початок звітної періоду склали – 1387,5 тис. грн., а на кінець – 1357,5 тис грн., що свідчить про зменшення товарних запасів Товариства.

Таблиця 1.1. – Вертикальний аналіз балансу ТОВ «ПУТА» за 2021-2022рр.

Показники	На початок 2022 р		На кінець 2022 р		Зміни	
	сума, тис. грн.	%	сума, тис. грн.	До початк у року %	сума, тис. грн.	%
1	2		4	5	6	
Актив						
I. Необоротні активи:						
- ОЗ і капітальні вкладення	265,8	100	265,9	100	+0,1	-
- довгострокові фінансові інвестиції	94,0	100	94,0	100	-	-
- інші НА	229,9	100	229,9	100	-	-
Разом по розділу I	589,7	100	589,8	100	+0,1	-
II. Оборотні активи:						
- грошові кошти та еквіваленти	135,0	100	792,0	586,7	+657	+486,7
- розрахунки з дебіторами	1629	100	2196,0	134,8	+567	+134,8
- запаси	1387,5	100	1357,5	97,8	-30	-2,2
- інші активи	3323,5	100	3323,5	100	-	+
Разом по розділу II.	6475,0	100	7669,0	118,4	+1194	+18,4
III. Витрати майбутніх періодів						
Баланс	7064,7	100	8258,8	116,9	+1194,1	+16,9
Пасив						
I. Власний капітал:						
- статутний капітал	40,0	100	40,0	100	-	-
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	162,0	100	325,3	200,8	163,3	+100,8
- інші джерела власних коштів	-		-	-	-	
Разом по розділу I	202,0	100	365,3	180,8	+163,3	+80,8
II. Забезпечення наступних витрат і платежів						
III. Залучений капітал:						
- поточні зобов'язання	5264,2	100	6543,9	124,3	+1279,7	+24,3
- довгострокові зобов'язання	1574,5	100	1325,6	84,2	-248,9	-15,8
Разом по розділу III	6838,7	100	7869,5	115,1	+1030,8	+15,1
Баланс	7064,7	100	8258,8	116,9	+1194,1	+16,9

Довгострокові фінансові інвестиції у ТОВ «РУТА» на початок та на кінець року склали – 94,0 тис. грн. – це вкладення в статутні капітали інших підприємств.

Зобов'язання у ТОВ «РУТА» збільшилися, що свідчить про зменшення вільних коштів та не здатність вчасно погашати кредиторську заборгованість.

Власні кошти на кінець звітного періоду збільшилися на суму 163,3 тис. грн. в тому числі за рахунок збільшення прибутку підприємства.

Нерозподілений прибуток на кінець року збільшився на суму – 163,3 тис. грн. Це свідчить про прибуткову діяльність товариства у звітному періоді.

Отже, за допомогою вертикального аналізу балансу ми змогли проаналізувати фінансовий стан ТОВ «РУТА», і з'ясували, що діяльність товариства є прибутковою. Фінансовий стан стабільний ТОВ «РУТА» користувалось короткостроковими та довгостроковими кредитами банків, а тому можна говорити про те, що свою діяльність воно забезпечує за рахунок як власних так і залучених коштів.

Таким чином товариство з обмеженою відповідальністю «РУТА» веде бухгалтерський облік у відповідності до чинного законодавства. Поршень по організації та веденню бухгалтерського обліку у тому числі розрахунків з покупцями та замовниками немає.

1.2. Визнання, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості

Значну питому вагу у бухгалтерському обліку і аудиторських перевірках займають розрахункові операції. Важливе місце, серед таких операцій займає, дебіторська заборгованість. Регулювання обліку та аудиту дебіторської заборгованості не може бути результативним, якщо не буде засновуватись на суворих теоретичних уявленнях про суть дебіторської заборгованості. Використання теоретичних методів дослідження та пізнання, а саме: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення, систематизація, класифікація тощо, використовуються для встановлення

теоретичних підвалин організації обліку і аудиту дебіторської заборгованості

Згідно з НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебітори - юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [2].

Дебіторська заборгованість, у складі активів підприємств, відображається за таких умов:

1. Є імовірність, що підприємство у майбутньому отримає економічні вигоди від погашення такої дебіторської заборгованості.

2. Суму дебіторської заборгованості можна достовірно оцінити.

Класифікація розподілу дебіторської заборгованості здійснюється за наступними критеріями:

1. Залежно від термінів її погашення (до одного року або операційного циклу (проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції, товарів або послуг) або понад один рік або операційний цикл.

2. Залежно від імовірності її погашення.

3. За оцінкою відображення в балансі дебіторської заборгованості.

Класифікацію дебіторської заборгованості підприємства можна схематично відобразити у вигляді рисунку 1.1:

Рисунок – 1.1. Класифікація дебіторської заборгованості [2]

Дебіторська заборгованість, за критеріями - терміни й імовірність погашення, розподіляється на:

1. Довгострокову заборгованість - сума дебіторської заборгованості, що не виникає під час нормального операційного циклу і буде погашена після дванадцяти місяців з дати складання балансу. Довгострокова заборгованість відображається у складі необоротних активів підприємства, а саме у першому розділі активу балансу.

2. Поточну заборгованість - сума дебіторської заборгованості, що виникає під час нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати складання балансу. Поточна дебіторська заборгованість відображається в активі балансу підприємства у складі оборотних активів.

Поточна дебіторська заборгованість класифікується залежно від впевненості в її погашенні. Отже поточну дебіторську заборгованість можна класифікувати у таких трьох напрямках:

1. Дебіторська заборгованість, за якою існує впевненість у погашенні її боржником.

2. Дебіторська заборгованість, за якою існує невпевненість у погашенні її боржником, тобто сумнівні борги.

3. Дебіторська заборгованість, за якою існує впевненість в не погашенні її боржником або закінчився строк позовної давності, тобто безнадійна дебіторська заборгованість.

Перехід у другу групу, пов'язаний з виникненням на балансі резерву сумнівних боргів, оскільки дебіторська заборгованість стала сумнівною у стягуванні з платника, а перехід у третю групу потребує певного списання з балансу дебіторської заборгованості, тому що вона перестає відповідати визначенню активу.

У НП(С)БО - 10 не визначено момент визнання довгострокової заборгованості. Проте можна стверджувати, що довгострокова дебіторська заборгованість має визнаватися у тому звітному періоді, в якому або здійснена передплата за товари (роботи, послуги), або відвантажено товари, надано роботи (послуги) [2].

При зображенні дебіторської заборгованості на балансі підприємство не може достовірно визначити ступінь імовірності її повернення. Разом з тим, активи підприємства необхідно представляти у звітності виходячи з реальної оцінки. Отже, поточна дебіторська заборгованість відображається у балансі підприємства за чистою реалізаційною вартістю, що визначається як сума дебіторської заборгованості, відкоригована на резерв сумнівних боргів.

Економічний зміст резерву сумнівних боргів, відповідно до національних стандартів, полягає в уточненні оцінки дебіторської заборгованості.

Отже, резерв сумнівних боргів служить для відображення дебіторської заборгованості в тій сумі, що може бути реально повернена боржниками, тобто є активом підприємства (здатна принести економічні вигоди).

Розмір резерву сумнівних боргів, Згідно з НП(С)БО - 10, визначається одним із трьох способів:

1. Виходячи з платоспроможності окремих дебіторів.
2. На підставі класифікації дебіторської заборгованості.
3. Виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

Терміни та методи нарахування резерву сумнівних боргів обирається

самостійно організацією, як елемент облікової політики підприємства, що являє собою сукупність методів, принципів і процедур, які застосовуються для складання та подання фінансової звітності.

Резерв сумнівних боргів доречно розраховувати перед складанням звітності, і використовуватися він буде упродовж звітного року перед складанням звітності або при потребі.

Дебіторська заборгованість буває забезпечена (векселями) та незабезпечена.

Основні терміни щодо забезпеченої дебіторської заборгованості.

Вексель - це цінний папір, який підтверджує безперечне грошове зобов'язання особи, що видала вексель (векседавець) сплатити певну суму встановлений термін часу на користь власника векселя (векселеутримувача).

Векселі отримані - це заборгованість за розрахунками з покупцями, замовниками і іншими дебіторами по відвантаженій продукції (товарах), по виконаних роботах та наданих послугах, які забезпечені отриманими векселями.

Використовуються два види векселів: прості і переказні.

Простий вексель виписується позичальником (векседавцем) і містить нічим не обумовлене зобов'язання сплатити певну суму грошей кредитор (векселеотримувачу).

Переказний вексель (тратта) виписується кредитором (векседавцем) і містить нічим не обумовлену пропозицію позичальникові сплатити певну суму грошей третій особі.

Розрізняють два види векселів: відсоткові і безвідсоткові.

Відсотковий вексель - це вексель, на якому зазначена сума погашення та відсоток, який буде сплачено векселеодержувачу за відстрочення платежу. Нарахування доходів за відсотковим векселем здійснюється в тому періоді, до якого вони належать.

Через те, що дебіторська заборгованість відображається у складі активів підприємства, то згідно НП(С)БО – 1 «Загальні вимоги фінансової звітності» актив відображається в балансі за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена і в майбутньому очікується отримання економічного прибутку,

пов'язаних з його використанням [1].

Оцінка дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку це – оцінка, за якою дебіторська заборгованість зараховується на баланс підприємства.

Закон про бухгалтерський облік закріплює оцінку дебіторської заборгованості відповідно до принципу історичної собівартості як пріоритетну. Оцінка дебіторської заборгованості на основі історичної собівартості дозволяє обчислення вартості боргу з огляду витрат на його компенсацію на момент виникнення. Відмінна риса первісної оцінки дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку є її перманентність – відмовлення від можливого виміру в часі, збереження незмінної величини, не сприйняття коливання цін і купівельної спроможності грошового вимірника.

Проте, при обчисленні в обліку первісної вартості дебіторської заборгованості необхідно враховувати специфіку активу, що спричиняє необхідність в особливому підході при первісній оцінці дебіторської заборгованості за товари, продукцію, роботи і послуги.

Міжнародний довід має два методи визначення первісної вартості поточної дебіторської заборгованості за товари, продукцію, роботи і послуги, які позначаються як номінальний і спонтанний методи первісної оцінки. Відповідно до вимог НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» первісна вартість аналізованого виду заборгованості дорівнює сумі доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг. При використанні номінального методу оцінки первісна вартість такої заборгованості відповідає справедливій вартості компенсації, що була отримана чи підлягає отриманню. НП(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» пояснює справедливу вартість як суму, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість в операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами. Але, сума отриманого доходу не завжди збігається з номінальною справедливою вартістю. Відмінності виникають при використанні спонтанного методу первісної оцінки, використання якого передбачено маркетинговою і фінансовою політикою управління підприємством, направлений на зниження величини боргів і збільшення обсягів продажів. Призначення спонтанного методу полягає в коригуванні номінальної величини доходу від реалізації

продукції, товарів, робіт і послуг з наступних причин:

- надання знижок при реалізації продукції, товарів, робіт і послуг до дати реалізації;
- надання знижок при реалізації продукції, товарів, робіт і послуг після дати реалізації;
- повернення продукції і товарів від покупців.

НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» розкриває принципово новий для України підхід до оцінки дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги. Необхідність даного підходу спричинена наявністю безнадійних боргів, які демонструють втрату виторгу від продажу чи збиток, що зобов'язує зміни первісної вартості дебіторської заборгованості. Згідно вимог пункту 7 НП(С)БО 10, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги включається в підсумок балансу за чистою реалізаційною вартістю, для визначення якої на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості трактується як сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за винятком резерву сумнівних боргів. Створення резерву сумнівних боргів по поточній дебіторській заборгованості задовольняє відображення в балансі дебіторської заборгованості з урахуванням її реальної оцінки, що відповідає принципу обачності і сприяє оперативному управлінню заборгованістю, по якій існує непевність погашення, до моменту визнання її безнадійною.

Існують також і інші варіанти розрахунку чистої реалізаційної вартості в залежності від способу визначення резерву сумнівних боргів. При застосуванні методу «відсоток від нетто – реалізації» потрібно проаналізувати залежність між обсягами продажів та неоплаченою покупцями заборгованістю минулих періодів. При наявності стабільного зв'язку дана залежність застосовується для розрахунку відсотка неоплачених продажів. Окреслювання величини резерву сумнівних боргів виконується за допомогою коригування поточної суми дебіторської заборгованості на обчислений відсоток неоплачених продажів. Метод «відсоток від нетто – реалізації» заснований на твердженні, що певна частина кожної грошової одиниці, що вилучається, не буде отримана і стане витратою за рік.

Таким чином, проблема розрахунку резерву сумнівних боргів розглядається через призму звіту про прибутки і збитки, приводячи у відповідність доходи і витрати

Метод обліку рахунків по термінах оплати (у вітчизняній практиці – метод класифікації дебіторської заборгованості) аналізує це питання з погляду балансу. Цей метод також ґрунтується на правилі відповідності, тому що резерв сумнівних боргів складає різницю між дійсною і передбачуваною сумою дебіторської заборгованості. Суть методу обліку рахунків по термінах оплати полягає в коригуванні поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги з урахуванням відсотка сумнівних боргів (коефіцієнта сумнівності), значення якого зростає в міру старіння суми боргу. Кожен рахунок до одержання класифікується по групах у залежності від терміну прострочення платежу. Потрібно відмітити, що рекомендації стосовно порядку розрахунку відсотка сумнівних боргів відсутні.

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображається у балансі за їх теперішньою вартістю (дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства). Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Визначені, відповідно до НП(С)БО 14 «Оренда» дебіторська заборгованість за майно, яке передане у фінансову оренду, це чисті інвестиції орендодавця у фінансову оренду. Інакше кажучи, орендодавець показує в обліку наданий у оренду об'єкт як дебіторську заборгованість орендаря в сумі мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, що підлягає отриманню, з визнанням іншого доходу (доходу від реалізації необоротних активів).

Якщо орендодавцем є виробник об'єкта фінансової оренди, то дебіторська заборгованість орендаря відображається як сума визнаного доходу (виручки) від реалізації готової продукції і теперішньої негарантованої ліквідаційної вартості об'єкта фінансової оренди одночасно з визнанням доходу (виручки) від реалізації готової продукції.

Довгострокові векселі отримані – це векселі, які забезпечують довгострокову дебіторську заборгованість.

Інша довгострокова дебіторська заборгованість – це розрахунки з працівниками за виданими їм довгостроковими позиками та інші розрахунки з юридичними та фізичними особами, які не виникають у ході нормального операційного циклу та будуть погашені після 12 місяців із дати балансу.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю (історичною (фактичною) собівартістю, яка дорівнює вартості переданих дебітору активів, виконаних робіт, наданих послуг). До підсумку балансу поточна дебіторська заборгованість включається за чистою реалізаційною вартістю (сумою поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів). Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів.

У балансі відображаються векселі отримані за номінальною вартістю. До цієї статті відноситься заборгованість за векселями, строк оплати за якими не настав. Сума нарахованих за векселем відсотків за звітний період, який підлягає оплаті в наступному періоді, переноситься до статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів». Відповідно до цієї суми має бути визнано дохід за відсотками.

Дебіторська заборгованість за виданими авансами – це сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок наступних платежів.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів - це сума нарахованих дивідендів, відсотків, роялті тощо, що підлягають надходженню.

Інша поточна дебіторська заборгованість - це дебіторська заборгованість, яка належить до оборотних активів, але не може бути віднесена до попередніх статей дебіторської заборгованості.

Необхідно також звернути увагу на визнання та оцінку дебіторської заборгованості у Міжнародних стандартах фінансової звітності, через те, що

національні стандарти обліку не можуть суперечити міжнародним.

Відповідно МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» підприємству необхідно засвідчувати дебіторську заборгованість у балансі, коли вона стає стороною контрактних зобов'язань і користуючись юридичним правом отримує грошові або інші цінності.

Використання цього міжнародного стандарту під час первісного визнання фінансового активу необхідно оцінювати їх за собівартістю, яка є справедливою вартістю компенсації, наданої або отриманої за них. Після первісного визнання дебіторську заборгованість визнають за амортизованою собівартістю із застосуванням методу визначення за ефективною ставкою відсотка [26].

В наступних випадках відбувається визнання сумнівної дебіторської заборгованості:

- значні фінансові труднощі емітента;
- фактичний розрив контракту, наприклад, прострочена заборгованість щодо сплати основної суми, відсотка, а також невиконання умов угоди;
- надання пільгової позики позикодавцем боржникові, яку позикодавець не розглядав би за інших умов;
- висока імовірність банкрутства або фінансової реорганізації підприємства;
- визнання збитку від зменшення корисності цього активу у попередньому звітному періоді;
- зникнення фінансового ринку для фінансового активу внаслідок фінансових труднощів.

Від моменту виникнення заборгованості, моменту інвентаризації заборгованості, якого -небудь моменту у майбутньому залежить вибір конкретного методу оцінки. Відповідно до МСФЗ при оцінці дебіторської заборгованості використовуються кілька основ у різних комбінаціях (табл. 1.2).

Таблиця 1.2. – Основні підходи до оцінки дебіторської заборгованості відповідно до МСФЗ [20]

Основа оцінки	База оцінки заборгованості	Принцип бухгалтерського обліку	Момент оцінки
Історична собівартість	Вартість придбання чи справедлива вартість компенсації на момент виникнення	Історична собівартість, єдиний грошовий вимірник	Момент виникнення заборгованості
Вартість реалізації	Вартість, яку можна одержати на сьогодні при продажу в ході звичайної реалізації	Обачність, єдиний грошовий вимірник	Момент інвентаризації заборгованості
Поточна собівартість	Вартість у випадку придбання такої ж чи еквівалентної суми заборгованості на сьогодні	Обачність, єдиний грошовий вимірник	Момент інвентаризації заборгованості
Дійсна вартість	Дійсна дисконтована вартість майбутніх чистих надходжень, що може генерувати заборгованість під час звичайної діяльності	Превалювання сутності над формою, безперервність, єдиний грошовий вимірник	Який -небудь момент у майбутньому

Таким чином, можна зафіксувати, що облік дебіторської заборгованості згідно національних стандартів відрізняється від обліку дебіторської заборгованості у Міжнародних стандартах фінансової звітності, що пояснюється особливостями організації національної економіки України.

1.3. Формування облікової політики у ТОВ «Рута» щодо розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками та пропозиції по її удосконаленню

При веденні бухгалтерського обліку, дослідженні будь-якої ділянки обліку належить дотримуватися Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». В цьому Законі визначаються правові засади регулювання організації, ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні.

Принципи формування та обліку інформації про дебіторську заборгованість та вимоги щодо її розкриття у фінансовій звітності визначено у НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2]. Усі інші нормативні акти Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку стосовно дебіторської

заборгованості діють у частині, яка не суперечить НП(С)БО 10.

НП(С)БО 10 розкриває методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її виявлення у фінансовій звітності. Також в цьому Положенні (стандарті) надаються визначення дебіторської заборгованості, безнадійної дебіторської заборгованості, довгострокової і поточної дебіторської заборгованості, дебіторів, сумнівного боргу, чистої реалізаційної вартості. Наголошується коли саме дебіторська заборгованість визнається активом, як оцінюється дебіторська заборгованість, як визначається обсяг резерву сумнівних боргів.

Точніше момент виникнення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги описується Національному Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». Згідно цього Стандарту даний вид дебіторської заборгованості є активом, при виконанні таких умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію, товари, інший актив;
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією, товарами, іншими активами;
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

У НП(С)БО 1 визначаються зміст і форма балансу та загальні вимоги до розкриття його статей. Згідно положення у балансі підприємства відображається чиста реалізаційна вартість поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги, яка встановлюється шляхом вирахування з дебіторської заборгованості резерву сумнівних боргів. Сума резерву сумнівних боргів наводиться у дужках [1].

При визначенні безнадійної заборгованості необхідно керуватися ПКУ, згідно якого безнадійна заборгованість – це заборгованість, яка відповідає одній з наведених нижче ознак:

- заборгованість, по якій минув строк позовної давності;

– заборгованість, яка не погашена через недостатність майна дебітора, якого було оголошено банкрутом;

– заборгованість, яка не погашена через брак коштів, отриманих на відкритих аукціонах при продажу заставленого майна, при умові, що інші юридичні заходи кредитора не привели до стягнення іншого майна;

– стягнення заборгованості стало неможливим у зв'язку з надзвичайними подіями;

– прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, а також осіб, які пропали безвісті, прострочена заборгованість фізичних осіб, засуджених до позбавлення волі.

Нормативно-правового регулювання дебіторської заборгованості включає внутрішні документи, що розробляються з урахуванням особливостей фінансово-господарської діяльності підприємства, до них можна віднести:

- наказ про облікову політику підприємства;
- робочий план рахунків та розроблені первинні документи.

Основний зміст цих нормативних документів наведено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. – Внутрішні документи, що регулюють облік дебіторської заборгованості вітчизняних покупців та замовників [26]

№ з /п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1	2	3
1	Облікова політика підприємства	Визначає способи організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, з урахуванням конкретних умов його діяльності
2	Робочий План рахунків	Кожне підприємство розробляє для себе робочий план рахунків, включаючи до нього лише ті рахунки, що мають практичне застосування на даному підприємстві. Робочий план рахунків затверджується керівником підприємства
3	Розроблені первинні документи	Кожне підприємство має право розробляти власні спеціалізовані первинні документи, за умови наявності в них обов'язкових реквізитів (з метою внутрішнього управлінського обліку)

Відповідно до нормативно-правових актів, облікова політика підприємства – це сукупність методів, принципів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Встановлення облікової політики на підприємстві відповідно до закону

про бухгалтерський облік [10] належить до компетенції керівника (власника), який зобов'язаний створити умови для повного та достовірного відображення всіх господарських операцій в обліково-аналітичній системі підприємства. Однак, процедура підготовки проекту наказу про облікову політику підприємства потребує уніфікації та визначення етапів його створення.

Основна мета облікової політики – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Підприємство самостійно визначає свою облікову політику, яка відображається в Наказі про облікову політику.

В Наказі мають визначатися класифікація дебіторської заборгованості, форми первинних документів розрахунків з покупцями та замовниками, порядок проведення їх інвентаризації, методи оцінки заборгованості та способи розрахунку резерву сумнівних боргів, терміни проведення інвентаризації розмірів дебіторської заборгованості з метою виявлення безнадійної заборгованості, документального підтвердження резерву сумнівних боргів та достовірності його створення на підприємстві тощо.

Повноваження керівника щодо встановлення облікової політики та організації обліку на підприємстві реалізуються шляхом вибору і затвердження у розпорядчому документі переліку методів оцінки та облікових процедур.

Проте, вважається, що облікова політика щодо дебіторської заборгованості має містити інформацію про :

- Види діяльності підприємства;
- Форму ведення обліку;
- Вимоги до змісту і оформлення первинних документів з продажу продукції;
- Визнання та оцінку дебіторської заборгованості;
- Класифікацію та аналітику дебіторської заборгованості;
- Визнання заборгованості сумнівною;
- Період та метод нарахування резерву сумнівних боргів;

- Визнання заборгованості безнадійною;
- Порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості;
- Порядок, строки проведення інвентаризації та її об'єкти;
- Організацію архіву та строки зберігання документів;
- Організацію внутрішнього контролю розрахунків.

Варто зазначити, що кожне підприємство розробляє власну облікову політику з врахуванням специфіки діяльності та фінансового стану. Нині облікова політика – це важливий елемент системи бухгалтерського обліку, зокрема і обліку дебіторської заборгованості. Аналізуючи облікову політику ТОВ «РУТА», можемо сказати, що досліджуване підприємство недостатньо висвітлило інформацію щодо дебіторської заборгованості. Адже в своїй обліковій політиці зазначає лише порядок оцінки та визнання дебіторської заборгованості та порядок списання безнадійної дебіторської заборгованості.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що перелік нормативно-законодавчих документів з обліку та внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є досить широким. Кожен нормативний документ має своє призначення та допомагає бухгалтеру правильно вести бухгалтерський облік на підприємстві, а також своєчасно здійснювати внутрішній контроль дебіторської заборгованості, щоб ефективно управляти нею .

Вважаємо, що в обліковій політиці ТОВ «РУТА», необхідно додатково зазначити інформацію про: класифікацію та аналітику дебіторської заборгованості, особливості визнання заборгованості сумнівною, період та метод нарахування резерву сумнівних боргів та визнання заборгованості безнадійною.

На нашу думку, включення такої інформації до облікової політики дозволить забезпечити більш ефективну організацію обліку дебіторської заборгованості вітчизняних покупців та замовників на даному підприємстві.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ У ТОВ «РУТА»

2.1. Документування розрахункових операцій з покупцями і замовниками та пропозиції щодо його удосконалення

На підставі договорів та первинних документів, що засвідчують факт здійснення господарської операції з дебіторської заборгованості здійснюються. Основні документи з виникнення та погашення дебіторської заборгованості відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Документування операцій розрахунків з покупцями та замовниками [24]

№ пп	Вид дебіторської заборгованості	Документи
1	Розрахунки з вітчизняними покупцями	Накладна, рахунок-фактура, рахунок, акт виконаних робіт(послуг), податкові накладні, товарно-транспортні накладні (ТМ-1), товарні накладні, виписки банку
2	Розрахунки з іноземними покупцями	Комерційні документи (рахунки – фактури – invoice), транспортні накладні (CMR – залізнична накладна, авіанакладна, коносамент, товарно-транспортна накладна, пакувальні листи); платіжні документи на перерахування сум митних установ; розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць; виписки банку, векселі
3	Резерв сумнівних боргів	Довідка та розрахунок бухгалтерії
4	Векселі одержані	Вексель, акт приймання-передачі векселя, ПКО, виписка банку

Інакше кажучи форми та порядок розрахунків між покупцем та постачальником визначаються в господарських договорах. Це найбільш розповсюджена підстава виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин в ринковій економіці [21].

Відображення в обліку виникнення дебіторської заборгованості покупців та замовників у ТОВ «Рута» здійснюється в момент переходу права власності на готову продукцію, (товари, роботи, послуги) підставами для здійснення яких є

первинні документи. Первинні документи мають бути складені під час здійснення господарської операції, або відразу після її закінчення. Первинні джерела інформаційного забезпечення обліку розрахунки із дебіторами у ТОВ «Рута» відображено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. – Первинні документи з обліку дебіторської заборгованості у ТОВ «Рута» [6]

Довгострокова дебіторська заборгованість	Поточна дебіторська заборгованість	
	Вітчизняні контрагенти	Іноземні контрагенти
Виникнення дебіторської заборгованості		
Договір оренди Акт приймання-передачі Рахунок-фактура Платіжне доручення Акт наданих послуг	Накладна Рахунок-фактура Товарно-транспортна накладна (Додаток А) Рахунок Акт виконаних робіт, наданих послуг Податкова накладна	Комерційні документи (рахунок -фактура, invoice) Транспортні накладні (CMR залізничні накладні, коносамент, товарно-транспортні накладні) Платіжні документи на перерахування до митниці
Погашення дебіторської заборгованості		
Виписка банку Прибутковий касовий ордер	Виписка банку Прибутковий касовий ордер	Виписка банку

В основі обліку експортних угод без участі посередника лежить договір поставки. За ним українська сторона може отримувати грошові кошти від іноземного покупця до або після відвантаження експортної продукції.

При виконанні товарообмінних (бартерних) операцій сторони укладають договори, де встановлюють строки взаємних поставок товарів, обов'язки сторін по виконанню домовленостей договору та відповідальність сторін якщо буде випадок порушення прийнятих зобов'язань.

За виконані роботи та надані послуги, на суми оплати за відвантажену продукцію, підприємство надає розрахункові документи покупцю або замовнику.

Первинним документом для нарахування резерву сумнівних боргів є розрахунок бухгалтерії.

Критерії сумнівності та письмові підтвердження щодо визнання дебіторської заборгованості сумнівною відобразимо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3. – Письмові підтвердження визнання дебіторської заборгованості сумнівною [32]

Критерії сумнівності	Джерело інформації	Документи, що підтверджують доцільність нарахування резерву сумнівних боргів
Прострочення терміну оплати	Договори або рахунки	Акт інвентаризації дебіторської заборгованості; договір на постачання продукції, виконання робіт, надання послуг; документи, які підтверджують виконання укладеного договору (акт приймання передачі); рішення суду про відмову в позові до підприємства -дебітора про стягнення заборгованості;
Порушення справи про визнання боржника банкрутом	Постанови суду	виписка з Державного реєстру юридичних осіб про ліквідацію підприємства – дебітора; довідка органів Міністерства внутрішніх справ про неможливість розшуку підприємства-дебітора

Підтверджують визнання заборгованості безнадійною і її списання можуть такі документами, як: виписка з Єдиного державного реєстру або довідка податкового органу про ліквідацію боржника; повідомлення ліквідаційної комісії або рішення суду про відмову в задоволенні вимог зі стягнення відповідної заборгованості через недостатність майна ліквідованого підприємства-боржника; акт судового виконавця про неможливість стягнення заборгованості з боржника.

На кожного дебітора на підприємстві заводять картку довільної форми, в якій зазначається найменування покупця (замовника), зміст операції (відвантаження продукції, надходження оплати), дата оплати за договором, дата фактичної оплати, сума створеного резерву сумнівних боргів. Первинним документом для нарахування резерву сумнівних боргів є розрахунок бухгалтерії.

При надходженні векселя на підприємство він є підставою для відображення операції по одержанню векселя в бухгалтерському обліку. Вексель відноситься до категорії суворо формальних документів. Це означає, що у випадку недотримання чітко встановленої форми векселя останній втрачає вексельну силу.

В простому векселі, що являє собою письмове розпорядження-зобов'язання позичальника, вказують місце і дату видачі, суму боргового зобов'язання, строк і місце платежу, найменування кредитора, кому повинен бути

проведений платіж, а також обов'язково підпис позичальника-векседавця.

В переказному векселі обов'язково повинні вказуватись наступні дані: слово «вексель»; пропозиція оплатити певну суму; найменування трасата (платника); зазначення терміну і місця платежу; найменування ремітента (одержувача); зазначення строку і місця платежу; дата та місце складання векселя; підпис трасанта (особи, яка видала вексель). Жодні виправлення у векселях не припустимі.

Переказний вексель повинен бути акцептований трасатом, інакше трасат не має ніяких зобов'язань по векселю.

Акцепт – це згода оплатити вексель. Запис про це трасат робить на лицьовій стороні векселя:

«Зобов'язуюсь оплатити» або «вексель акцептований», а також проставляє дату акцепту, ставить підпис і печатку.

Підприємство може проводити видачу позик, якщо це передбачено статутом або іншим аналогічним документом підприємства та при наявності оформлених документів.

2.2. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з вітчизняними покупцями та замовниками

До основних завдань бухгалтерського обліку де є об'єктом обліку дебіторська заборгованість можна віднести:

- перевірка своєчасності і достовірності документування операцій, які призводять до визнання та погашення (списання) дебіторської заборгованості;
- перевірка правильності нарахування та використання резерву сумнівних боргів;
- забезпечення своєчасного і достовірного, в момент здійснення відвантаження готової продукції, відображення в бухгалтерському обліку заборгованості вітчизняних покупців та замовників, її погашення та списання;
- визначення у відповідності до облікової політики підприємства - резерву

сумнівних боргів;

– проведення інвентаризації дебіторської заборгованості та розкриття достовірної інформації про таку заборгованість у фінансовій звітності.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги виникає, як зазначено вище, у момент коли підприємство реалізує готову продукцію (товари, роботи, послуги).

Для обліку такої дебіторської заборгованості використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». На рахунку відображається узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією, товари, виконані роботи та надані послуги, крім заборгованості, яка забезпечена векселем.

За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації, за кредитом - сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, в касу та інші види розрахунків. Сальдо рахунку дебетове і відображає заборгованість покупців та замовників за одержану продукцію (роботи, послуги).

За рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відкриваються субрахунки [3]:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями »;

363 «Розрахунки з учасниками ПФГ».

Субрахунок 361 призначений для обліку розрахунків з покупцями, що знаходяться на митній території України. На ньому обліковуються розрахунки по пред'явлених покупцям та замовникам та прийнятих банком до оплати розрахункових документах за відвантаженою продукцією (товари), проведені роботи, надані послуги.

Побудова аналітичного обліку повинна забезпечити отримання даних про

заборгованість, строк сплати по якій ще не настав, а також заборгованість не сплачену в строк. Аналітичний облік розрахунків з покупцями і замовниками ведеться за кожним покупцем та замовником, за кожним пред'явленим до сплати рахунком. Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг.

Облік розрахунків з покупцями і замовниками наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Облік розрахунків з покупцями та замовниками [5]

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	70 «Дохід від реалізації»
2.	Відображено дохід від реалізації оборотних активів	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»
3	Одночасно відображається податкове зобов'язання з ПДВ	70 «Дохід від реалізації»; 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»	641 «Розрахунки за податками» (аналітичний рахунок «Розрахунки за податком на додану вартість»)
4	Одержано вексель від покупців	18 «Довгострокові векселі одержані», 34 «Короткострокові векселі одержані»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
5	Відображено суми отриманих авансів, зараховані при пред'явленні покупцям рахунків за поставку готової продукції	681 «Розрахунки за авансами одержаними»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
6	Погашено покупцем заборгованість за товари	30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»

Синтетичний облік за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» ведеться в Журналі 3 і Відомості 3.1.

Поточна дебіторська заборгованість покупців та замовників за реалізовані їм товари (роботи, послуги) відображається в статті Балансу «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», а саме у рядку 1125 активу балансу. Треба відмітити, що до підсумку Балансу включається чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості.

Аванс є грошовою сумою або іншою майновою цінністю, яка передається в рахунок виконання договірною зобов'язання. Це повний або частковий платіж.

Здійснюючі авансовий платіж, покупець фінансує продаж за деякий час до надходження товару.

У зв'язку із нестабільністю економіки в період воєнного стану підприємства стикаються із проблемою не своєчасного погашення або непогашення покупцями своєї заборгованості – виникає сумнівна або безнадійна заборгованість. Характеристику цих заборгованостей наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. – Характеристика сумнівної та безнадійної заборгованості [32]

№ п/п	Сумнівна дебіторська заборгованість	Безнадійна дебіторська заборгованість
1	Розбіжності щодо сум або строків погашення заборгованості при підписанні акту звірки	Заборгованість за зобов'язаннями щодо яких минув строк
2	Боржник відмовляється підписувати акт звірки розрахунків і не погашає заборгованість	Форсмажорні обставини, які вплинули на виконання зобов'язань
3	Змінений графік погашення заборгованості	Серйозні фінансові проблеми дебітора
4	Заборгованість або пролонгували або прострочили	Заборгованість прострочена, а дебітор оголошений в розшук

Доходи від продажу визначаються отриманими в момент продажу, незалежно від дати оплати. За тією ж сумою доходів відображається первісна (історична) дебіторська заборгованість, проте слід врахувати, що не всі доходи наберуть форму активів, тобто не всі заборгованості перед підприємством будуть погашені. У зв'язку з цим, коли у підприємства виникає безнадійна заборгованість, то вона має бути вирахувана зі складу доходу. Одним із способів зменшення доходу є віднесення на витрати суми безнадійної заборгованості.

Відповідно до НП(С)БО – 10 «Дебіторська заборгованість» за поточною дебіторською заборгованістю за продукцією передбачено створювати резерв сумнівних боргів як частину загальної суми такої заборгованості, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржниками. Створюючи резерв сумнівних боргів, бухгалтер дотримується принципу обачності, згідно з яким потрібно запобігати завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію на дату балансу, згідно НП(С)БО – 10, включається до підсумку балансу за вирахуванням резерву

сумнівних боргів, тобто за її чистою реалізаційною вартістю.

ПП(С) БО – 10 «Дебіторська заборгованість» передбачено три способи обчислення резерву сумнівних боргів:

- 1) виходячи з платоспроможності окремих дебіторів;
- 2) на основі класифікації дебіторської заборгованості;
- 3) виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

При розробці власної облікової політики підприємство саме визначає спосіб оцінки резерву сумнівних боргів. Незалежно від способу величина резерву сумнівних боргів розраховується як добуток суми дебіторської заборгованості за продукцію на коефіцієнт сумнівності. Різниця у способах полягає лише у тому, які суми дебіторської заборгованості беруть участь у розрахунку і як визначається коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності показує частку дебіторської заборгованості за продукцію щодо повернення якої у підприємства є сумніви. Як правило, значення коефіцієнту сумнівності зростає зі збільшенням періоду прострочення платежу. Коефіцієнт сумнівності може застосовуватись і до дебіторської заборгованості, час оплати якої ще не настав, коли є на це підстави.

Перший метод створення резерву – визначення коефіцієнта сумнівності на основі платоспроможності окремих дебіторів. Наведемо розрахунок у додатку В.

Розглянемо формування резерву за аналогією з міжнародними стандартами, а також враховуючи вітчизняний досвід.

Міжнародний досвід

Створення резерву відбувається на основі суми реалізації продукції.

Коефіцієнт сумнівності заборгованості визначається на основі аналізу даних суми реалізації та безнадійних боргів по конкретному підприємству, виходячи з даних попередніх періодів.

Вітчизняний досвід

Позитивною рисою вітчизняного методу є те, що він узгоджується із податковим обліком. Згідно з ним резерв сумнівних боргів можливо створити, коли:

- заборгованість не забезпечена гарантіями (векселями, заставами, угодами страхування);
- заборгованість не оплачується більше 30 днів з дати, яка була обумовлена в угоді;
- підприємство подало заяву в суд про стягнення такої заборгованості.

Висновки про створення резерву сумнівних боргів робляться на підставі результатів інвентаризації дебіторської заборгованості, яка була проведена відповідними спеціалістами.

Висновки повинні містити:

- дату і причину виникнення заборгованості;
- термін погашення за умови договору;
- підтвердження відсутності гарантій погашення заборгованості;
- дату подання позовної заяви в суд про стягнення заборгованості з дебітора.

Другий метод створення резерву – визначення коефіцієнта сумнівності на основі класифікації дебіторської заборгованості за періодами її виникнення.

У НП(С)БО – 10 визначено, що підприємство для спостереження за дебіторською заборгованістю може обирати такий період часу, який вважатиме за потрібний. Групування дебіторської заборгованості за термінами її непогашення проводиться на розсуд бухгалтера.

Було б зручно групувати заборгованість за періодом до трьох років (юридично встановлений термін позовної давності по майнових суперечках). У першому кварталі цього періоду заборгованість слід групувати за місяцями [26].

Коефіцієнт сумнівності заборгованості встановлюється виходячи з частки безнадійної дебіторської заборгованості у загальній сумі дебіторської заборгованості протягом визначеного відрізка часу. При цьому до уваги береться досвід попередніх років. Відображено розрахунок резерву сумнівних боргів у додатку Д.

Розрахунок резерву сумнівних боргів, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів використовується для розрахунку резерву виключно для дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за можливості оцінити процент

безнадійних боргів в обсязі від реалізації звітнього періоду.

Порівнюючи вищенаведені методи, можна вказати на їхні позитивні та негативні сторони. Перевага методу створення резерву виходячи з платоспроможності окремих дебіторів полягає у тому, що його розрахунок, як правило, має високий відсоток ймовірності, бо до уваги береться фінансовий стан кожного підприємства, яке має дебіторську заборгованість. Недоліками можна вважати трудомісткість розрахунку резерву за цим методом.

Створення резерву на основі класифікації простроченої дебіторської заборгованості за термінами її виникнення вимагає від бухгалтера менших затрат часу. Цей метод є менш точним. Використовуючи будь який метод на підприємстві, у примітках до фінансової звітності слід наводити прострочену дебіторську заборгованість за термінами її виникнення.

Треба зазначити, що створення резерву сумнівних боргів – операція передбачена виключно вимогами національних стандартів, тому її не відображають у податковому обліку.

Облік резервів за сумнівною дебіторською заборгованістю, щодо якої є ризик неповернення, ведеться на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів».

Рахунок контрактивний, балансовий, регулюючий, застосовується для уточнення оцінки дебіторської заборгованості покупців і замовників, яка обліковується на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

За кредитом рахунку 38 у кореспонденції з рахунками обліку витрат відображається створення резерву сумнівних боргів, за дебетом в кореспонденції з рахунками обліку дебіторської заборгованості – списання сумнівної заборгованості, та в кореспонденції з рахунками обліку доходів - зменшення нарахованих резервів. Рахунок не закривається в кінці звітнього періоду, його сальдо - сума потенційної безнадійної заборгованості. Аналітичний облік по рахунку 38 ведеться в розрізі боржників або за строками непогашення дебіторської заборгованості в залежності від того, за яким методом здійснюється нарахування резерву сумнівних боргів.

Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у складі інших операційних витрат у кінці звітнього періоду

наступним записом:

Д-т рах. 944 «Сумнівні та безнадійні борги»;

К-т рах. 38 «Резерв сумнівних боргів».

Для визначення чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості в Балансі необхідно сальдо рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» зменшити на сальдо рахунка 38 «Резерв сумнівних боргів».

При визнанні дебіторської заборгованості безнадійною, тобто дебіторською заборгованістю, щодо якої існує впевненість щодо її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності, вона буде списана за рахунок резерву.

Списання частини безнадійної дебіторської заборгованості по закінченню звітного періоду в бухгалтерському обліку буде відображене наступним записом:

Д-т рах. 38 «Резерв сумнівних боргів»;

К-т рах. 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Треба зазначити, що цей запис не торкається Звіту про фінансові результати, тому що витрати, понесені у зв'язку з неповерненням боргу, підприємство визнало в тому ж звітному періоді, що й дохід від реалізації, пов'язаний з виникненням цієї дебіторської заборгованості. У цьому полягає принцип нарахування та відповідності доходів і витрат. За цим принципом для визначення фінансового результату звітного періоду слід звірити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Наведений запис не змінює також чисту вартість реалізації дебіторської заборгованості.

Сума списаної безнадійної дебіторської заборгованості обліковується на за-балансовому субрахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість» протягом не менше трьох років з дати списання для спостереження за можливістю її стягнення у випадках зміни майнового становища боржника. Дебіторська заборгованість остаточно списується з субрахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість» після надходження суми в порядку відшкодування або у зв'язку

із закінченням строку обліку такої заборгованості.

Відображення списаної безнадійної заборгованості:

Д-т рах. 071 «Списана дебіторська заборгованість»;

Погашення підприємством заборгованості, яку раніше було визнано безнадійною:

Д-т рах. 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;

К -т рах. 36 «Розрахунки з вітчизняними покупцями ».

Коригується сума нарахованого за боргом підприємства резерву:

Д-т рах. 38 «Резерв сумнівних боргів »;

Д-т рах. 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Одночасно дебіторська заборгованість за цією сумою списується з позабалансового субрахунка 071 «Списана дебіторська заборгованість»:

К-т рах. 071 «Списана дебіторська заборгованість».

Резерв сумнівних боргів може не створюватися:

- підприємствами, які здійснюють реалізацію товарів за передоплату;
- підприємствами роздрібною торгівлі, що реалізують свої товари за готівку.

2.3. Відображення інформації розрахунків з вітчизняними покупцями і замовниками у фінансовій та внутрішньогосподарській звітності ТОВ «Рута»

Інформація про дебіторську заборгованість відображається у другому розділі активу балансу у складі оборотних активів. Оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. До них належать запаси, векселі одержані, поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи та інші операції, поточні фінансові інвестиції та грошові кошти.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображається у рядку 1125 «Балансу». При цьому у підсумок балансу включається чиста

реалізаційна вартість, яка визначається шляхом вирахування з дебіторської заборгованості резерву сумнівних боргів.(Додаток В).

Нарахування резерву сумнівних боргів відображається в складі статті «Інші операційні витрати» форми №2 «Звіт про фінансові результати» у рядку 2180.

Дані про дебіторську заборгованість можна знайти і в Звіті про рух грошових коштів. Зокрема в рядку 3000 відображається збільшення (зменшення) коштів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Інформація про залишок дебіторської заборгованості та її структуру за строками непогашення відображається у розділі IX «Дебіторська заборгованість» Приміток до річної фінансової звітності. Зокрема у рядку 940 містяться дані про дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуг (рахунок 36), у рядку 950 – про іншу дебіторську заборгованість. Окремий рядок 951 призначено для відображення списаної у звітному році безнадійної заборгованості.

Інформація про дебіторську заборгованість до фінансової звітності потрапляє з Відомостей 3.1 та 3.2 та журналу 3, а також з Головної Книги.

Таким чином, законодавство зобов'язує вітчизняні підприємства вести бухгалтерський облік і на його основі готувати фінансову та податкову звітність, головними користувачами якої є державні органи. Обов'язкова форма та стандарти обліку і звітності, періодичність подання її державним органам встановлюються діючим законодавством.

Та не потрібно забувати про основних користувачів інформації щодо результатів діяльності підприємства, які використовують її для прийняття управлінських рішень, – це його власники та управлінський персонал. Зазвичай інформації, яка міститься в обов'язкових фінансових та податкових звітах, не достатньо для управлінського персоналу, який потребує не узагальнених показників по підприємству, а більш деталізованої інформації.

Тому більшість компаній потребують альтернативного виду обліку та звітності, що задовольнятиме потреби внутрішніх користувачів з числа власників та менеджменту. Саме таку функцію у ТОВ «Рута» зазвичай покладають на управлінський облік та звітність.

На нашу думку, управлінська звітність дає змогу отримати цілісну картину про кожен процес, що відбувається на підприємстві, та, за необхідності, провести його оптимізацію.

Безсумнівно, ефективна система управлінського обліку та звітності є дієвим інструментом для досягнення ефективності бізнесу. Відсутність такої системи, навпаки, може стати причиною значних втрат для підприємства, оскільки інформації лише за даними бухгалтерського обліку та звітності, зазвичай, недостатньо для реалізації функції контролю та прийняття своєчасних та виважених управлінських рішень.

Інформація, що міститься в управлінській звітності, призначається для внутрішніх користувачів, тому форма та зміст звітів може змінюватися залежно від їх цільового призначення та посади управлінця, для якого вони підготовлені.

Оскільки частіше за все дані, що містяться в управлінській звітності, необхідні для прийняття поточних управлінських рішень, така звітність має надаватися максимально оперативно, й часом навіть не у певний визначений проміжок часу, а негайно за запитом керівника. До того ж, така звітність має бути максимально повною, доступною та зрозумілою за формою та змістом і має містити актуальні дані, що відповідають конкретному запиту.

Таким чином, для внутрішніх користувачів з метою проведення внутрішньогосподарського контролю та для прийняття управлінських рішень у ТОВ «Рута» нами розроблено звіт про заборгованість вітчизняних покупців та замовників підприємства на поточну дату (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6. – Форма звіту про заборгованість вітчизняних покупців та замовників підприємства на поточну дату

Контрагент	Сума дебіторської заборгованості	Дата виникнення заборгованості	Дата очікуваного погашення заборгованості	Прострочена дебіторська заборгованість	Заходи, що були вжиті для погашення простроченої дебіторської заборгованості
1	2	3	4	5	6
ТОВ «Підзембуд»	10750,00	23.02.2023	06.03.2023	2320,00	З'ясовано термін погашення 14.03.2023
Підсумок	10750,00			2320,00	

Джерело: сформовано автором

Отже, на нашу думку, звіт про заборгованість вітчизняних покупців та замовників підприємства на поточну дату має відображати оперативні дані в розрізі дебіторів, включаючи суми заборгованості, строки її виникнення та очікуваного погашення. Окремо має бути виділена прострочена заборгованість та заходи, що були вжиті для її погашення.

На підставі такого звіту керівник, наприклад, може прийняти рішення щодо припинення роботи з конкретним покупцем у зв'язку з порушенням ним договірних термінів оплати, або прийняти рішення відкоригувати умови розрахунків з таким покупцем та замінити відстрочку платежу на попередню оплату. За відсутності такої інформації або за умови несвоєчасного її надання керівнику, підприємство продовжуватиме відвантажувати товар боржнику та може понести збитки у результаті виникнення та накопичення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що достовірна оцінка дебіторської заборгованості у фінансовій звітності, відіграє одну з ключових ролей в системі обліку та внутрішнього контролю на підприємстві, так як саме така інформація є основним засобом для проведення фінансового й економічного аналізу, оцінки показників діяльності підприємства, а управлінська звітність, необхідна для прийняття поточних управлінських рішень.

2.4. Особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «РУТА» та рекомендації з його удосконалення

Завдання внутрішнього контролю дебіторської заборгованості полягає у наступному: встановлення реальності дебіторської заборгованості та простроченої заборгованості (за якою минув строк позовної давності);

1. перевірка правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув;
2. перевірка достовірності відображення в обліку дебіторської

заборгованості залежно від прийнятого методу визначення реалізації;

3. перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості;
4. дослідження правильності оформлення і відображення в обліку заборгованості за виданими авансами, пред'явленими претензіями.

Джерелами інформації для проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є:

1. реєстри синтетичного обліку і звітності (баланс).
2. реєстри синтетичного й аналітичного обліку розрахунків (журнали-ордери, відомості та відповідних машинограм за автоматизованого обліку).
3. акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати інших видів контролю.
4. наказ про облікову політику.

Важливим питанням є оцінка дебіторської заборгованості для відображення її в балансі підприємства. Згідно з НП(С)БО 10 дебіторська заборгованість має відображатись у балансі за чистою реалізаційною вартістю, тобто за реальною сумою заборгованості, яку підприємство може мати. Необхідно також врахувати знижки з ціни, що їх надають клієнтові, а також повернення товарів покупцями.

Для проведення контролю важливо знати відсоток безнадійної дебіторської заборгованості, для того щоб перевірити інформацію про створення резерву сумнівних боргів. Згідно з принципом обережності підприємство повинно наприкінці року визначити суму безнадійних боргів і створити резерв для її погашення за рахунок витрат поточного року.

Для отримання інформації про реальний стан заборгованості покупців та замовників ТОВ «Рута» можна надіслати листи-запити підприємствам - боржникам про звірку даних та самостійно провести зустрічні перевірки.

Особливу увагу внутрішній контролер має зосередити на контролі позовної давності заборгованості, що значиться на балансі як реальна, а насправді строки її стягнення через арбітраж чи суд адміністрацією підприємства пропущені, тому вона підлягає списанню на збитки. Фахівець мусить виявити причини безгосподарності, місце утворення збитків та винних за них осіб.

З'ясовують, чи немає випадків приховування заборгованості дебіторів відображенням у балансі згорнутого сальдо замість розгорнутого. Під час вивчення цього питання розглядають такі рахунки: «Розрахунки з покупцями і замовниками», «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», «Розрахунки з різними дебіторами і кредиторами» тощо.

Необхідно підкреслити, що зменшення дебіторської заборгованості не порушує рівності активу й пасиву балансу. Іноді окремі керівники та головні бухгалтери вуалюють дебіторську заборгованість. У зв'язку з цим необхідно перевіряти первинні документи.

Завданням внутрішнього контролю розрахунків із вітчизняними покупцями та замовниками є перевірка реальності (правдивості) та правильності її оформлення, правильності визначення ймовірності повернення цієї заборгованості [21].

Предметом внутрішнього контролю операцій розрахунків з покупцями та замовниками у ТОВ також є господарські операції та процеси, пов'язані з рухом грошових коштів та інших активів, а також відносини, що виникають при цьому на Товаристві та за його межами.

До специфічних методів внутрішнього контролю доцільно віднести – спостереження та огляд, опитування, інспекцію, інвентаризацію, оцінку.

Залежно від цілей перевірки операцій з розрахунку дебіторської заборгованості, формуються об'єкти перевірки.

Виходячи з цілей, які необхідно досягати працівнику, який здійснює внутрішній контроль під час проведення дослідження операцій з розрахунку дебіторської заборгованості, формуються об'єкти внутрішнього контролю, які зображені на рисунку 2.1.

Необхідність побудови ефективної системи внутрішнього контролю за наявністю і своєчасністю погашення дебіторської заборгованості на підприємстві зумовлена тим, що остання як найважливіша ланка системи кругообігу ресурсів формує базис для зростання платоспроможності господарюючого суб'єкта. Однак прийняття ефективних рішень щодо управління розмірами дебіторської заборгованості на підприємстві неможливе без вирішення комплексу завдань,

пов'язаних із їх обліком і контролем.

Основними напрямками внутрішнього контролю заборгованості покупців та замовників є:

- контроль за строками виникнення та погашення дебіторської заборгованості;
- контроль за обсягами дебіторської заборгованості в розрізі клієнтів;
- контроль за розмірами резерву сумнівних боргів та своєчасністю повідомлення клієнтів про можливість відкриття судової справи.

Рисунок 2.1 – Об'єкти внутрішнього контролю стану розрахунків з вітчизняними покупцями та замовниками [22]

Заборгованість перевіряється у розрізі окремих покупців, замовників і дат

виникнення заборгованості, термін утворення якої більше року. Така заборгованість (за наявності виправдованих документів) може бути віднесена до позареалізаційних витрат і списана на збитки як дебіторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності, або за іншими боргами, нереальними до стягнення за рішенням інвентаризаційної комісії.

Необхідно проаналізувати аналітичні рахунки за кожним дебітором (замовником) досліджуваного підприємства і встановити, чи немає знеособлених аналітичних рахунків. Важливим є вивчення показників якості та ліквідності дебіторської заборгованості.

За даними відомості обліку з покупцями і замовниками контролер може скласти аналітичну таблицю, за якою оцінюється стан дебіторської заборгованості за строками виникнення.

Щомісячне ведення такої відомості дає змогу бухгалтеру аналізувати дебіторську заборгованість і своєчасно вживати заходів щодо усунення простроченої заборгованості.

Така оцінка дебіторської заборгованості, як було зазначено вище, здійснюється за даними внутрішньої звітності підприємства і використовується для потреб управління. Але, як відомо, зовнішні користувачі інформації, які перебувають у ділових взаємовідносинах з підприємством, також дуже зацікавлені мати інформацію про його дебіторську заборгованість, оскільки зростання її завжди свідчить про нестабільний фінансовий стан. Тому для працівника, на якого покладено функцію внутрішньогосподарського контролю важливо дати достовірну оцінку такої заборгованості.

Вивчення претензійних сум починається з аналізу та інвентаризації заборгованості за кожною сумою. На підприємствах звіряння розрахунків необхідне.

Важливо знайти різні варіанти і засоби розкриття можливих порушень, зловживань, незаконного утворення дебіторської заборгованості. Інколи дебіторську заборгованість покупців та замовників, за якою минули строки позовної давності, безпідставно списують на витрати, чим зменшують прибутки, а відтак і платежі до бюджету.

Досліджуються всі можливі штрафи, пені, визнані боржником або щодо яких отримано рішення місцевого або арбітражного суду про їх стягнення. Слід підкреслити, що списання боргу на збиток у результаті неплатоспроможності боржника не є підставою для ліквідації заборгованості, яку відбивають у балансі протягом відповідного терміну, тобто з часу списання.

Якщо є заборгованість покупців (замовників), щодо якої минув строк позовної давності, вивчається питання про правильність списання сум за рішенням керівника підприємства і з'ясовується, на який рахунок вона віднесена. Важливо також перевірити законність таких списань.

Внутрішній контроль розрахунків з вітчизняними покупцями та замовниками проводиться в кілька етапів. На першому необхідно встановити, чи не є відображена в балансі заборгованість простроченою, на другому етапі розглядається дебіторська заборгованість, щодо якої минув термін позову, списання заборгованості та правильність ведення обліку.

Спочатку перевіряють дані активу балансу за відповідними рахунками. Ці дані за рахунками 18, 36, 38 порівнюють з даними журналів та відомостей на певну дату (1-ше число місяця).

Після цього виконавець вивчає договори на поставку продукції, передбачену форму розрахунків, застосування попередньої оплати покупця продукції, зокрема плановими платежами, розрахунковими чеками, векселями, акредитивами, дорученнями, установлює, з чієї ініціативи обрана не вигідна для підприємства форма розрахунків і які заходи вживаються щодо поліпшення системи розрахунків.

Документування внутрішньої перевірки є досить важливим аспектом. Тому оформляються внутрішні документи.

Робочі документи при проведенні внутрішнього контролю розрахунків із вітчизняними покупцями та замовниками за товари, роботи, послуги у ТОВ «РУТА» наведено на рисунку 2.2.

Працівник повинен не лише формально констатувати наявність проблеми та поверхнево окреслювати напрям її вирішення, а й брати безпосередню участь у розв'язанні цієї проблеми, пропонувати обґрунтовані оптимальні шляхи її

подолання з використанням мінімуму ресурсів при наявності максимуму ефекту, формувати рекомендації щодо недопущення виникнення цієї проблеми в майбутньому та здійснювати подальший контроль за процесом її вирішення.

Як зазначено вище одним із специфічних способів внутрішньогосподарського контролю заборгованості покупців та замовників є інвентаризація.

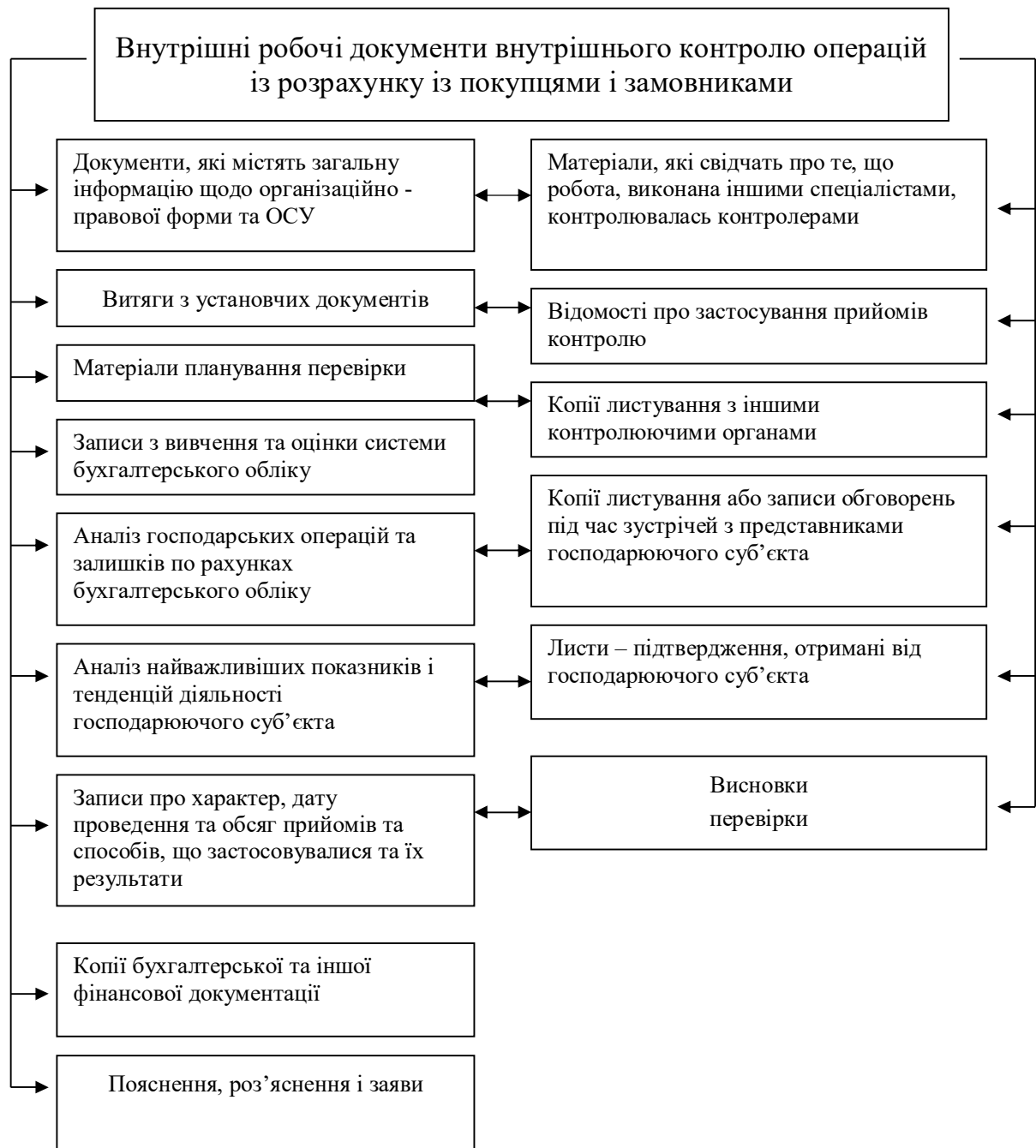

Рисунок – 2.2. Робочі документи при проведенні внутрішнього контролю розрахунків із вітчизняними покупцями та замовниками у ТОВ «РУТА»

Джерело: сформовано автором на основі [23]

Важливим документом при організації інвентаризації являється Наказ про облікову політику, де, враховуючи норми законодавства та особливості діяльності підприємства, зазначаються відповідні умови, правила та порядок проведення інвентаризації.

Основними завданнями інвентаризації дебіторської заборгованості покупців та замовників є перевірка реальності цієї заборгованості.

При інвентаризації дебіторської заборгованості вітчизняних покупців та замовників:

- всім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки про їх заборгованість, які пред'являються інвентаризаційній комісії для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори зобов'язані протягом десяти днів з дня отримання виписок підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення;

- на рахунках обліку розрахунків з покупцями і замовниками, іншими дебіторами повинні залишатися виключно погоджені суми.

В окремих випадках, коли до кінця звітної періоду розбіжності не усунені або залишилися не з'ясованими, розрахунки з дебіторами відображаються кожною стороною у своєму балансі в сумах, що впливають із записів у бухгалтерському обліку і визнаються нею правильними.

Зацікавлена сторона зобов'язана передати матеріали про розбіжності на вирішення відповідних органів.

- до акту інвентаризації розрахунків додається довідка про дебіторську заборгованість, щодо якої термін позовної давності минув, із зазначенням осіб, винних у минуванні терміну позовної давності дебіторської заборгованості, а також назви і адреси дебіторів, суми, причини, дати і підстави виникнення заборгованості.

Як важливий напрямок вдосконалення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві розроблена методика внутрішнього контролю розрахунків із вітчизняними покупцями та замовниками та її погашення. Вона полягає у наступному: спеціаліст по впровадженню програмного забезпечення, який щомісяця обслуговує автоматизовану бухгалтерську програму розробляє в

програмі таблицю, яка має інформативний характер, та формується автоматично. Даний звіт доцільно сформувати у режимі конструктора в меню програми: Звіти – Оперативні звіти – Звіти для економіста – Звіт про дебіторську заборгованість покупців та замовників у табл. 2.7.

Таблиця 2.7. – Звіт управління дебіторською заборгованістю покупців та замовників у ТОВ «РУТА»

Покупець/замовник	Код клієнта	Відстрочка платежу, днів	Сума платежу, грн.	Надійшла оплата, грн.	Борг, грн.
1	2	3	4	5	6
ПП «Береза»	1211	7	12000	10000	2000

Джерело: сформовано автором

Важливим моментом при виникненні великої кількості дебіторів або суми дебіторської заборгованості вітчизняних покупців та замовників є призначення підприємством особи на посаду працівника, який буде здійснювати внутрішній контроль за такою заборгованістю. Одним із основних завдань, якого буде полягати у вчасному повідомленні відділу продаж про припинення відвантаження продукції при виникненні критичної дебіторської заборгованості. При надходженні коштів на розрахунковий рахунок підприємства – постачальника продукції, відвантаження продукції клієнту поновлюється. Такий захід може бути використаний на підприємстві ТОВ «РУТА».

Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, необхідно відзначити, що перелік нормативно-законодавчих документів з обліку дебіторської заборгованості є досить широким. Кожен нормативний документ має своє призначення та допомагає бухгалтеру правильно вести бухгалтерський облік на підприємстві, а також своєчасно здійснювати внутрішній контроль дебіторської заборгованості вітчизняних покупців та замовників для ефективного управління такою заборгованістю.

ВИСНОВКИ

В дипломній роботі досліджувались теоретичні та практичні основи організації обліку та внутрішнього контролю заборгованості вітчизняних покупців та замовників, а саме: визнання, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості, основні види розрахунків при погашенні дебіторської заборгованості, документування операцій з заборгованості покупців та замовників, відображення цієї заборгованості у фінансовій та внутрішньогосподарській звітності, загальні принципи методики внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

Відповідно дебіторська заборгованість - це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. При цьому дебітори - це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Особлива увага в дослідженні організації дебіторської заборгованості на підприємстві приділяється дебіторській заборгованості, за якою існує невпевненість у її погашенні боржником (сумнівним боргам), а також безнадійній дебіторській заборгованості, оскільки від їх правильного визначення та регулювання в цілому залежить ефективність використання оборотних коштів, використання доходів і витрат, а отже й ефективність діяльності всього підприємства.

Можна зробити висновки, що дебіторська заборгованість займає важливе місце в організації бухгалтерського обліку в цілому і розрахункових операціях зокрема.

Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що керівникам та обліковцям підприємства треба звернути увагу на ефективну систему встановлення взаємозв'язків з вітчизняними покупцями (замовниками), яка включає в себе:

- якісний відбір клієнтів, яким можна надавати кредит;
- визначення оптимальних умов кредитування;
- чітку процедуру пред'явлення претензій;

- контроль за тим, як клієнти виконують умови договорів.

Але як би не була ефективна система відбору покупців, в процесі взаємодії з ними не виключаються різноманітні нерегульовані питання, тому підприємству можна запропонувати організувати деяку систему контролю за виконання покупцями платіжної дисципліни. Така система – система адміністрування взаємовідносин з покупцями – включає в себе:

- регулярний моніторинг дебіторів по видах продукції, обсягів заборгованості, строків погашення;
- мінімізацію часових інтервалів між моментами закінчення робіт, відвантаження продукції, пред'явлення платіжних документів;
- направлення платіжних документів за визначеними адресами;
- акуратний розгляд запитів клієнтів про умови сплати;
- чітку процедуру сплати рахунків та отримання платежів.

Внутрішній контроль заборгованості покупців та замовників потребує: встановлення розмірів реальної та простроченої дебіторської заборгованості; перевірки належного списання заборгованості, строк позовної давності якої минув; перевірки достовірності відображення в обліку дебіторської заборгованості залежно від прийнятого методу визначення реалізації; перевірки правильності та обґрунтованості списання заборгованості; оформлення і відображення в обліку заборгованості за виданими авансами і пред'явленими претензіями.

Джерелами інформації для проведення внутрішнього контролю операцій із розрахунків із вітчизняними покупцями та замовниками дебіторської заборгованості є: реєстри синтетичного обліку і звітності (баланс); реєстри синтетичного й аналітичного обліку розрахунків (журнали, відомості та відповідних машинограм за автоматизованого обліку); акти та довідки попередніх ревізій; аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю; наказ про облікову політику тощо.

При інвентаризації дебіторської заборгованості інвентаризаційна комісія на підставі бухгалтерських документів перевіряє залишки сум, які знаходяться на відповідних рахунках. Потім визначається строк сплати заборгованості по

рахунках дебіторів і встановлюються особи, винні у недотриманні платіжної дисципліни і виконання строків позовної давності.

Керівнику з метою отримання повної й оперативної інформації щодо різних видів дебіторської заборгованості необхідно забезпечити організацію цієї ділянки обліку із залученням до справи відповідних фахівців. Для швидкого реагування виникнення дебіторської заборгованості та для вжитку заходів із її погашення запропоновано скласти «Звіт управління дебіторською заборгованістю покупців та замовників».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕЛЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 28.07.2020).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 08.10.1999 р. № 237 URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.06.2020).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 24.04.2020).
4. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013р. № 433. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
5. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. – 388 с. (електронне). Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. 2021.pdf - Google Диск
6. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 224 с. (друковане).
7. Бланк І.О. Управління активами: підручник. К.: Ніка-Центр, 2015. 720 с.
8. Олексенко М. В. Поліпшення формування облікової політики як удосконалення обліку у бюджетних установах. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2009_4/2.pdf.
9. Облікова політика підприємства : бухгалтерський практикум / під заг. редакцією П. М. Кричуна. К. : «Вісник Міністерства доходів і зборів України». Серія «Професійна бібліотека бухгалтера та підприємця». 2014. 68 с.

10. Олійник Т. О. Особливості формування облікової політики підприємств при переході на міжнародні стандарти фінансової звітності URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_35/Zm/25PDF.pdf. (дата звернення: 21.05.2023).

11. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. 373 с.

12. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки : міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_020

13. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / за ред. Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук К.: «Центр учбової літератури», 2014. 496 с.

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» від 01.01.2012: URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_048.

15. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями): URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>.

16. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. Дата оновлення: 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>

17. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року № 291. Дата оновлення: 09.12.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>

18. Радіонова Н.Й. Вплив інформаційних технологій на форму ведення обліку/О.О. Матвеев, Н.Й. Радіонова// Домінанти соціально-економічного розвитку України в умовах інноваційного типу прогресу: матеріали виступів II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (м. Київ, 25 березня 2021 р.): КНУТД, 2021. С. 243-245.

19. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. / В. Т. Сусіденко. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. 224 с.
20. Гуцаленко Л. В., Мельник А. О. Облік дебіторської заборгованості: концептуальні основи п(с)бо та мсфз. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8173> (дата звернення: 07.06.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.9.2
21. Волковицька О.М., Болтач С.Ю. Формування системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками. *Ефективна економіка*. 2014 № 12. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3613>
22. Болтач, С. Формування системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнар. зб. наук. праць. - 2014. - Вип. 3. - С. 223-226. <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/17391>
23. Меліхова Т. О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 9. С. 17–24. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.9.17
24. Акімова Н. С., Топоркова О. В. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 312–317. 2.
25. Бержанір І. А., Бержанір А. Л., Ящук Т. А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 2 (19). С. 240–244
26. Фаренюк О.П., Таранюк К.М. Особливості поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи і послуги. URL: <http://intkonf.org/farenyuk-optaranyuk-km-brovko-ot-osoblivosti-potochnoyi-debitorskoyi-zaborgovanosti-zaproduktsiyu-tovari-roboti-i-poslugi/> (дата звернення: 11.04.2020).
27. Пугаченко О. Б., Зарудна Н. Я. Внутрішній контроль порядку відображення в обліку дебіторської заборгованості. *Економіка та суспільство*.

2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1244/1199> (дата звернення: 25.07.2022)

28. Олійник С.О. Напрями удосконалення обліку дебіторської заборгованості: зб наук. праць міжнар. наук. практ. Інтернет-конф. Тернопіль: Крок, 2015. С. 285-288.

29. Проскуріна Н.М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку : *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць*, 2014. № 25. С. 195-199.

30. Волковицька О. М., Болтач С. Ю. Механізм та інструменти контролю розрахунків з покупцями і замовниками в сучасних умовах господарювання. *Інвестиції: практика та досвід: Економіка*. 2015. № 1. С. 34–37.

31. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Облік дебіторської заборгованості в "BAS 8. Бухгалтерія для України" Електронний ресурс <https://aktiv.ua/ua/materials/articles/uchet-debitorskoj-zadolzhennosti>

32. Облік та списання безнадійної дебіторської заборгованості. Б24 – Інформаційний Бізнес Портал. Електронний ресурс <https://www.buh24.com.ua/oblik-ta-spysannya-beznadijnoyi-debitorskoyi-zaborgovanosti/>

ДОДАТКИ

Додаток А

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА

№ 122-1 від 29 травня 2022 р.

Місце складання м. Київ м. Вінгород

Автомобіль КАМАЗ 6520 А1 2477ВВ (марка, модель, тип) Причеп/напричіт (марка, модель, тип) Вид перевезення вантажів

Автомобіль-ней переїздки ТОВ "РУГА" (найменування П.І.Б.) 2 0 5 8 9 0 4 1 1 Воюєй водій Платок А.Я. ККС № 229623 (код ЄДРПОУ або податковий номер) (П.І.Б., номер посвідчення водія)

Замовник Товариство з обмеженою відповідальністю "Євробуд Молд" (найменування/ П.І.Б.) Товариство з обмеженою відповідальністю "Євробуд Молд" (найменування/ П.І.Б.) 3 8 6 7 1 1 9 4 3 3 (код ЄДРПОУ або податковий номер)

Вантажодержавник Товариство з обмеженою відповідальністю "РУГА" 07300, Київська обл. М. Вінгород, вул. Промислова, 5 (повна найменування, місцезнаходження П.І.Б., місце проживання) 2 0 5 8 9 0 4 1 1 (код ЄДРПОУ або податковий номер)

Вантажодержавник Товариство з обмеженою відповідальністю "Євробуд Молд" 08114, Київська обл., с. Гориничі, вул. Садова №4, кор."А" (повна найменування, місцезнаходження П.І.Б., місце проживання) 3 8 6 7 1 1 9 4 3 3 (код ЄДРПОУ або податковий номер)

Пункт навантаження м. Вінгород, вул. Промислова, 5 (місцезнаходження) Пункт розвантаження м. Вінгородський р-н, (місцезнаходження)

кількість міськ наситом масою бруто, т отримав водій/експедитор Платок А.Я. (словами) (П.І.Б., посада, підпис)

Усього відручено на загальну суму (словами, з урахуванням ПДВ) , у т.ч. ПДВ (словами)

Супровідні документи на вантаж видаткова накладна № 248 від 29.05.2022р.

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ

№	Найменування вантажу (номер контейнера), у разі перевезення	Одиниці	Кількість міськ	Ціна без ПДВ за	Загальна сума з	Вид пакування	Документи з вантажем	Маса бруто, g
1	Пісок річковий	т(брутто)	14.54	6	7	наситом		28.3
2	Всього:	т(нетто)	х	х	х	х		12.88
								14.54

Здав відповідальна особа вантажодержавника: (П.І.Б., посада, підпис)

Здав, гол. бул. Ватюцька Н.Г. (П.І.Б., посада, підпис)

ВІДОМОСТІ ПРО ПАРАМЕТРИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Вік-код	Рік випуску	Габарити автомобіля	Висота	Без вантажу, т	Вантаж з вантажем, т	Підпис відповідальної особи (перевізач або водій)
10	11	Довжина, Ширина	14	15	16	
55110291414	1987	2400 2400	2400	2400	17	

ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Смерція	Маса бруто, т	Час (год., хв.)	Підпис відповідальної особи
18	19	20	
Навантаження		21	
Розвантаження		22	
		23	

Продовження Додатку А

ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА

№ 122-2 від 29 травня 2022 р.

Місце складання: м. Київ м. Вінгород

Автомобіль: КАМАЗ 0620 АУ 247788 (марка, модель, тип) Причіп/навітряк: (марка, модель, тип) Вага перевезене: вантаж

Автомобільний перебічник: ТОВ "РУТА" (найменування П.І.Б.) 2 0 5 8 9 0 4 1 1 (код ЄДРПОУ або податковий номер) Водій: кодів Платоник А.Я. КХС № 220923 (П.І.Б., номер посвідчення водія)

Замовник: Товариство з обмеженою відповідальністю "Сарбуд Молд" (найменування П.І.Б.) 3 8 6 7 1 1 9 4 3 (код ЄДРПОУ або податковий номер)

Вантажодержач: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬністю "РУТА" 07200 Київська обл. М.Вінгород, вул. Промислова 5 (повне найменування, місцезнаходження П.І.Б., місце проживання) 2 0 5 8 9 0 4 1 1 (код ЄДРПОУ або податковий номер)

Вантажодержач: Товариство з обмеженою відповідальністю "Сарбуд Молд" 08114 Київська обл. с.Гориньчі, вул Садова №4, кор "А" (повне найменування, місцезнаходження П.І.Б., місце проживання) 3 8 6 7 1 1 9 4 3 (код ЄДРПОУ або податковий номер)

Пункт навантаження: м.Вінгород, вул.Промислова 5 Пункт розвантаження: Вінгородський р.н. (місцезнаходження)

кількість міськ: навіном масою бруто, т (словами) отримав водій/експедитор Платоник А.Я. (П.І.Б., посада, підпис)

Усього відпущено на загальну суму (словами, з урзуванням ГДВ) у т.ч. ПДВ (словами)

Супровідні документи на вантаж: вантажова накладна № 248 від 20.05.2022р.

ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ

№	Найменування вантажу (номер контейнера), у разі перевезення	Одиниця	кількість, міськ	Ціна без ПДВ за	Загальна сума з	Вид завантаження	Документи з вантажем	Маса бруто
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Пісок річковий	т(брутто) т(нетто)	14,54	навіном	к	к		28,44 12,98
2	Всього:							15,46

Заяв (відповідальна особа вантажодержачки)

заст. гол. буч. Ветерська Н.Г. (П.І.Б., посада, підпис)

Прийняв (відповідальна особа вантажодержачки)

(П.І.Б., посада, підпис)

ВІДОМОСТІ ПРО ПАРАМЕТРИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

Відк. код	Рів. вилучення	Габарити автомобіля	Висота	Вага автомобіля	Підпис відповідальної сторони
10	11	Довжина	Ширина	без вантажу, т	(перевіряє або водій)
55110291414	1987	12	13	15	1
		3500	2400	2400	

ВАНТАЖНО-РОЗВАНТАЖУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Операція	Маса бруто, т	прибуття	час (год., хв.)	просторо	Підпис відповідальної особи
18	19	20	21	22	23
Навантаження					
Розвантаження					

Додаток Б

Надіслано про надання (співній контролюючого органу, до якого податковою Деклярація декларант з податку на прибуток підприємств)		ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства фінансів України 20 жовтня 2015 року N 897 (у разі його відсутності: Міністерство фінансів України від 28 жовтня 2015 року N 467)	
ПОДАТКОВА ДЕКЛАРАЦІЯ з податку на прибуток підприємств		ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО ☒ - Звітний ☐ - Звітна нова ☐ - Уточнююча	
1			
2	Звітний (податковий) період 2021 року	☐ I квартал ☐ Півріччя ☐ Три квартали ☒ Рік	☐ Базовий звітний період квартал ☒ Базовий звітний період рік
3	Звітний (податковий) період, що уточнюється року	☐ I квартал ☐ Півріччя ☐ Три квартали ☐ Рік	
4	Платник: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "РУТА" <small>(повне найменування платника податку згідно з реєстраційними документами)</small>		
5	Код за ЄДРПОУ	26589041	Код виду економічної діяльності (КВЕД)
6	Податкова адреса вулиця Київська, буд. № 18, оф. 107, м. Вишгород, Вишгородський район, Київська обл., 07500	Телефон: 0 4 5 9 6 2 5 5 3 3 Моб. тел.: 0 6 3 6 3 3 4 0 6 6 Факс: 0 4 5 9 6 2 5 5 3 3 E-mail: ruta-95@ukr.net	Код виду економічної діяльності (КВЕД) 4 6 7 3 0 0 0 0
7	Повне найменування нерезидента - Місцезнаходження нерезидента -	Назва країни резиденції нерезидента (за Класифікацією країн світу, українською мовою) - Код країни резиденції (за Класифікацією країн світу)	
8	ВИШГОРОДСЬКА ОДПІГУ ДФС У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ <small>(найменування контролюючого органу, до якого податковою Деклярацією декларант з податку на прибуток підприємств)</small>		
9	Особливі відмітки Податкова декларація платника податку на прибуток підприємств:		
	☐ виробника сільськогосподарської продукції ☐ банку ☐ страховника ☐ суб'єкта, який здійснює вибухові та піротехнічні роботи ☐ суб'єкта, що провадить азартні ігри з використанням граальних автоматів ☐ суб'єкта, що провадить букеккерську діяльність та азартні ігри (у тому числі казино), крім азартних ігор з використанням граальних автоматів ☐ постійного представництва нерезидента ☐ підприємства (організації) громадської організації інвалідів, яке отримало дозвіл на користування пільгою ☐ платника податку, що подає декларацію за останній податковий (звітний) рік у період, на який припадає дата його ліквідації		
ПОКАЗНИКИ		(грн)	
		Код рядка	Сума
1		2	3
Дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням неоподаткованих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку		01	27 777 623

Продовження Додатку Б

Дохід за договорами страхування, співстрахування і перестраховування, визначений підпунктом 141.1.2 пункту 141.1 статті 141 розділу III Податкового кодексу України, у тому числі:	07	-
за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової пенсії, та визначений підпунктами 14.1.52, 14.1.52 ¹ , 14.1.52 ² і 14.1.116 пункту 14.1 статті 14 розділу I Податкового кодексу України	07.1	-
страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами перестраховування	07.2	-
Податок на дохід за договорами страхування ((рядок 07 – рядок 07.1 – рядок 07.2) x - ³ /100)	08	-
Сума доходу, отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей (рядок 09.1 + рядок 09.2), у тому числі:	09	-
сума доходу, що залишилася після формування призового (виграшного) фонду (позитивне значення (рядок 09.1.1 – рядок 09.1.2)):	09.1	-
загальна сума доходів, отриманих від прийняття ставок у лотереї	09.1.1	-
сума сформованого призового (виграшного) фонду лотереї відповідно до умов її проведення	09.1.2	-
сума безнадійної заборгованості, визначеної підпунктом "е" підпункту 14.1.11 пункту 14.1 статті 14 розділу I Податкового кодексу України	09.2	-
Податок на дохід від діяльності з випуску та проведення лотерей за звітний (податковий) період (рядок 09 x - ⁴ /100)	10	-
Сума доходу, отриманого від діяльності з проведення азартних ігор з використанням гральних автоматів	11	-
Податок на дохід від діяльності з проведення азартних ігор з використанням гральних автоматів за звітний (податковий) період (рядок 11 x - ⁵ /100)	12	-
Сума доходу від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів	13	-
Сума виплачених виплат гравцю	14	-
Податок на дохід від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, за звітний (податковий) період (позитивне значення (рядок 13 – рядок 14) x - ⁶ /100)	15	-
Зменшення нарахованої суми податку	16 ЗП	-
Податок на прибуток за звітний (податковий) період (рядок 06 + рядок 08 + рядок 10 + рядок 12 + рядок 15 – рядок 16 ЗП)	17	311 312
Податок на прибуток за результатами попереднього звітного (податкового) періоду поточного року з урахуванням уточнень (рядок 17 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) період поточного року) ⁷	18	-
Податок на прибуток, нарахований за результатами останнього (звітного) податкового періоду (рядок 17 – рядок 18) (+, -)⁸	19	311 312
Сума авансового внеску при виплаті дивідендів, що має бути сплачена у звітному (податковому) періоді	20 АВ	-
Сума авансового внеску при виплаті дивідендів, що має бути сплачена за результатами попереднього звітного (податкового) періоду поточного року, з урахуванням уточнень (рядок 20 АВ Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) період поточного року) ⁷	21	-
Сума авансового внеску при виплаті дивідендів, нарахована за результатами останнього (звітного) податкового періоду (рядок 20 АВ – рядок 21)⁸	22	-
Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам, нарахованих за звітний (податковий) період	23 ПН	-
Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам за результатами попереднього звітного (податкового) періоду поточного року, з урахуванням уточнень (рядок 23 ПН Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) період поточного року) ⁷	24	-
Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам, нарахованих за результатами останнього (звітного) податкового періоду (рядок 23 ПН – рядок 24)⁸	25	-
Виправлення помилок⁹		
Збільшення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду, що уточнюється (позитивне (від'ємне) значення (рядок 19 – рядок 19 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється) або рядок 26 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, -)	26	-
Збільшення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду з авансового внеску при виплаті дивідендів, що уточнюється (позитивне (від'ємне) значення (рядок 22 – рядок 22 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється) або рядок 27 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, -)	27	-
Сума штрафу (5 %) при відображенні недоплати у складі Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, що подається за звітний (податковий) період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання (рядок 28 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)	28	-

Продовження Додатку Б

Питома, нарахована на виконання визначення підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України, або рядок 29 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств	29	-
Сума штрафів (5 %) при відображенні несплати в уточнювальній Податковій декларації з податку на прибуток підприємств	30	-
Витрачання помилки з податку на прибуток, який утримується при виплаті дивідендів (прибутків) нерезидентами *		
Відхилення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду, що зменшується додатково (від'ємне) значення (рядок 25 - рядок 25 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється) або рядок 30 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, -)	31	-
Сума штрафів (5 %) при відображенні несплати у складі Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, що подається за звітний (податковий) період, наступний за періодом, у якому визначено факт заниження податкового зобов'язання (рядок 31 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)	32	-
Питома, нарахована на виконання визначення підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України, або рядок 32 таблиці 2 додатка ВП до рядків 26 - 29, 31 - 33 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств	33	-
Сума штрафів (5 %) при відображенні несплати в уточнювальній Податковій декларації з податку на прибуток підприємств	34	-

Найменша податок ¹⁾	АВ	ВП	ПН	ТЦ	ВН	Р	ПД	АН	ЦП	ФУ
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Найменша податок до	Чи проведено результати звіт про фінансовий стан ²⁾	Чи проведено звіт про грошові кошти ³⁾	Чи проведено звіт про валютні запаси ⁴⁾	Примітки до річної фінансової звітності ⁵⁾	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства		Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства	
					Відомі	Чи проведено результати	Відомі	Чи проведено результати
Податковою декларацією з податку на прибуток підприємств - форм фінансової звітності ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-

Найменша доповнення ²⁾	Доповнення до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (застосовується в податку на прибуток до пункту 46.4 статті 46 розділу II Податкового кодексу України)
-	Немає
1	Знає доповнення

Додаток на _____ грн.

Найменша рішення ³⁾	Прийнято рішення про несплату коригувальних фінансових результатів до оподаткування на усі рівні
-	-

Інформація, наведена в Податковій декларації з податку на прибуток підприємств та додатках до неї, є достовірною.

Керівник підприємства/особа
 2 1 6 9 8 0 1 2 3 1
 (з отриманої коду облікової картки платника податків або серія та номер паспорта) ¹⁾

ЕПД/Григорук М О
 8 17

Виконавчий Директор
 (підпис) Д. Григорук М О

 Гривенко Д. Григорук М О
 (підпис) Д. Григорук М О

Головний бухгалтер/особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку
 2 5 8 2 6 0 4 8 0 1
 ЕПД/Григорук М О
 1 18

Додаток В

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємства

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "РУТА"	Дата(рік,місяць,число)	2018	01	01
Територія	КИЇВСЬКА	за ЄДРПОУ	20589041		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	3221810100		
Вид економічної діяльності	Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічними обладнаннями	за КОПФГ	240		
		за КВЕД	46.73		
Середня кількість працівників, осіб	22				
Одиниця виміру	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	вулиця Київська, буд. 18, оф. 117, м. ВИШГОРОД, ВИШГОРОДСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА ОБЛ., 07300		0459625533		

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	3 122,2	4 770,1
первісна вартість	1011	5 737,1	8 457,0
знос	1012	(2 614,9)	(3 686,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	3 122,2	4 770,1
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 814,3	4 416,2
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	1 088,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	125,6	174,6
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	1 939,9	5 679,3
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	5 062,1	10 449,4

Продовження додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0,4	0,4
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 098,7	4 516,8
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	3 099,1	4 517,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	198,8	3 357,0
розрахунками з бюджетом	1620	155,8	348,6
у тому числі з податку на прибуток	1621	115,4	311,3
розрахунками зі страхування	1625	30,2	14,0
розрахунками з оплати праці	1630	36,2	52,8
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 542,0	2 159,8
Усього за розділом III	1695	1 963,0	5 932,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	5 062,1	10 449,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	27 774,2	1 296,5
Інші операційні доходи	2120	2,8	1,4
Інші доходи	2240	-	12,5
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	27 777,0	1 312,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(20 373,9)	(9 263,3)
Інші операційні витрати	2180	(5 673,7)	(3 025,3)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(26 047,6)	(12 308,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 729,4	(10 996,2)
Податок на прибуток	2300	(311,3)	(117,7)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	1 418,1	(11 113,9)

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

ЕЦП Вілюкський
В.П.Вілюкський Валерій Павлович
(ініціали, прізвище)ЕЦП Грибовська
І.М.Грибовська Ірина Миколаївна
(ініціали, прізвище)

Ім'я користувача:
Аудиту Іванова Лариса

ID перевірки:
1015440079

Дата перевірки:
05.06.2023 18:25:37 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
05.06.2023 18:32:41 EEST

ID користувача:
100005737

Назва документа: Приходько Р.С._Особливості побудови системи обліку та внутрішнього контролю розраху...

Кількість сторінок: 52 Кількість слів: 10681 Кількість символів: 88593 Розмір файлу: 169.64 KB ID файлу: 1015100841

11% Схожість

Найбільша схожість: 1.67% з Інтернет-джерелом (<http://5fan.ru/wievjob.php?id=64202>)

8.17% Джерела з Інтернету

311

Сторінка 54

9.47% Джерела з Бібліотеки

531

Сторінка 59

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел